

Sanna Kurronen

PANDEMIAN PERINTÖ

Ilmastokysymykset ja talous jakavat suomalaisten mielipiteitä

- **Käsitys talouskasvusta ihmisten hyvinvoinnin jatkumisen takaajana jakaa suomalaiset kahteen likimain yhtä suureen leiriin. Näkemykset jakaantuvat vastaajien puoluekannan perusteella vahvasti oikeistoon ja vasemmistoon.**
- **71 prosenttia arvioi, että ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa. Kysymys on alkanut politisoitua verrattuna aiempaan.**
- **Väite, jonka mukaan pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen jakaa suomalaiset kahtia. 43 prosenttia on väitteen kanssa samaa mieltä, 45 prosenttia on eri mieltä.**
- **Kestävää talouskasvua ei saada aikaan ympäristöä tuhoamalla. Toisaalta terve talous mahdollistaa pureutumisen ympäristöongelmiin.**

Vaikka Suomi onkin tähän asti onnistunut koronakriisissä verrattain hyvin turvaamaan sekä ihmisten terveyttä että taloutta, paluuta kohti arkisempaa suhtautumista suomalaisuuteen, politiikkaan ja instituutioihin on syytä odottaa. EVAn kevään 2021 Arvo- ja asennetutkimuksen tulokset ovat osoittaneet, että kriisin aikaansaama yhtenäisyys raukoilee taas.¹ Ilmastokysymykset ja talous jakavat suomalaisten mielipiteitä voimakkaasti. Poliittisessa oikeistossa painotetaan taloutta, vasemmistossa vihreyttä.

Neljä kymmenestä (40 %) suomalaisesta arvioi, että ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun, ja osapuulleen yhtä moni (42 %) on eri mieltä (Kuvio 1).

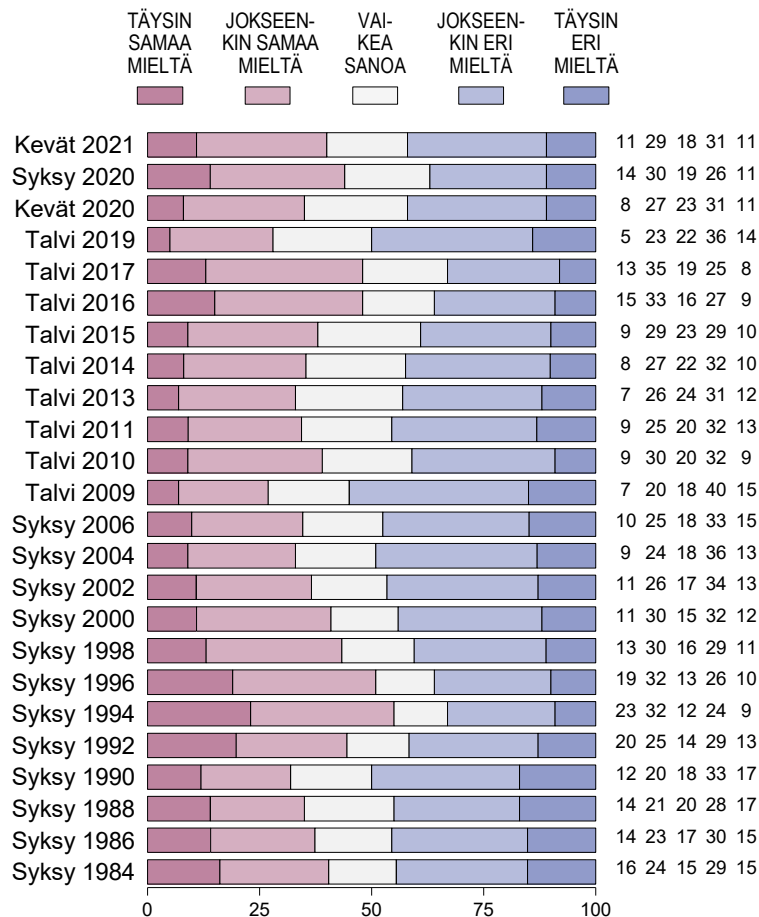
Talouskasvu arvioidaan hieman vähemmän tärkeäksi kuin puoli vuotta aiemmin syysyllä 2020. Taloudellisen kasvun tärkeys korostuu suomalaisten vastauksissa yleensä silloin, kun ta-

loudessa menee huonosti. 1990-luvun lama, vuoden 2008 lopulla alkanutta finanssikriisiä seurannut taantuma Suomessa ja eurokriisiä seurannut hitaan kasvun kausi 2010-luvulla ovat kukin vuorollaan nostaneet talouskasvun tärkeyttä hyvinvoinnin turvaajana suomalaisten arvioissa. Myös koronakriisin aiheuttama taantuma näyttää vahvistaneen talouskasvun merkitystä suomalaisten mielissä.

Väite talouskasvun merkityksestä hyvinvoinnin jatkumiselle jakaa suomalaisia voimakkaasti puoluekannan mukaan oikeisto-vasemmistotakselilla. Useimmin väitteeseen yhtyvät kokoomuksen kannattajat (69 %), kun vasemmistoliiton kannattajista vain noin joka seitsemäs (14 %) yhtyy väitteeseen (kaikki väestöryhmittäiset eritetyt, ks. Kuvioliite).

Tämä kysymys erottaa suomalaisia myös asuinpaikan koon mukaan. Pienillä paikkakunnilla taloudellista kasvua pidetään selvästi tär-

Kuvio 1. ”Ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun” (%)

keämpänä kuin suuremmilla. Tämä voi kertoa pieniä paikkakuntia uhkaavan väestön ja sitä kautta talouden supistumisen konkreettisuudesta. Kuten koko maan tasolla, myös paikallisella tasolla taloushuolet voivat lisätä talouskasvun arvostusta.

Siinä missä talouskasvun tärkeys näyttää koronakriisin myötä palanneen suomalaisten mieleen, huoli ilmastomuutoksesta näyttää hieman jääneen kriisin jalkoihin. Huoli ilmastosta on sil-

ti edelleen laajaa. Suomalaisista 71 prosenttia arvioi, että ilmastomuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehok-

kaisiin toimiin kaikissa maissa (Kuvio 2). Toista mieltä on joka viides (19 %).

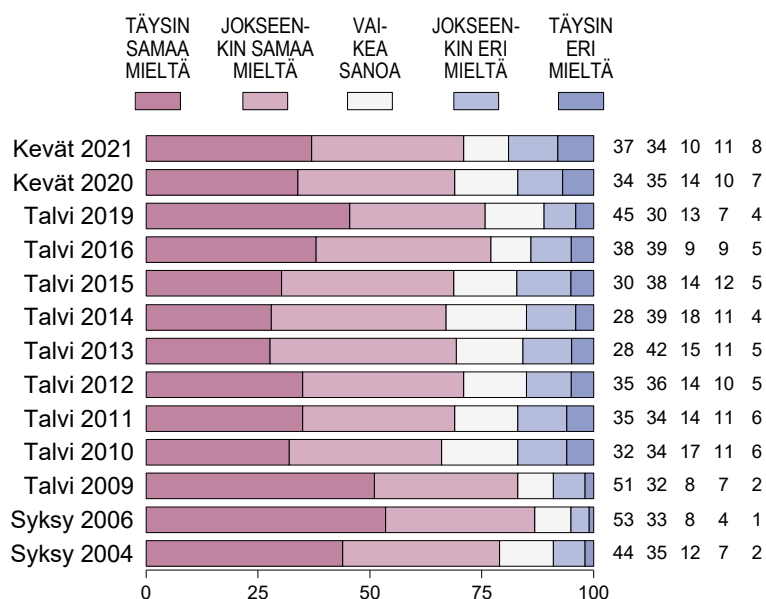
Ilmastomuutoksen torjumisen kiireellisyydestä ei olla enää menneiden vuosien tapaan yksimielisiä. Vielä vuosina 2004–2009 kysymys ilmastomuutoksesta ei ollut voimakkaas-

ti politisoitunut. Kun vuonna 2006 huoli ilmastomuutoksesta oli korkeimmillaan, myös perussuomalaisten kannattajista 87 prosenttia piti ilmastomuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana (ks. Kuvioliite). Nyt perussuomalaisten kannattajista samaa mieltä on enää alle kolmannes (31 %)² ja myös kristillisdemokraattien (43 %) ja Liike Nytin (42 %) kannattajien parissa ilmastotoimien kiireellisyyteen suhtaudutaan varauksella.

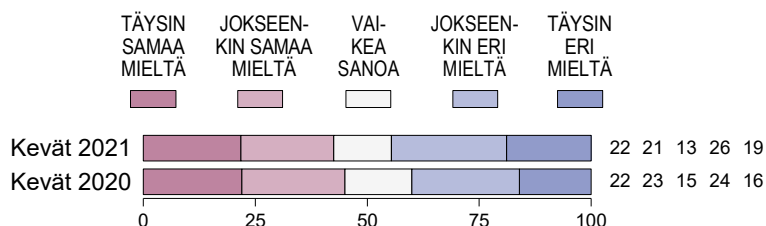
Toisen ääripään muodostavat vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjät, joista lähes kaikki (97 % ja 92 %) korostavat ilmastomuutoksen torjumisen ripeyttä. Myös SDP:n kannattajien (84 %) ilmastonäkemykset ovat vuosien yli pysyneet riipeitä toimia vaativalla kannalla, mutta keskustan (75 %), kokoomuksen (74 %) ja RKP:n (72 %) kannattajien keskuudessa ilmastohuoli on laantunut kaikissa noin 10 prosenttiyksikköä 15 vuoden takaisesta. Ilmiö vaikuttaisi olevan tyyppillinen poliittisesti polarisoituvilla aiheilla: joidenkin puolueiden kohdalla kannattajakunnan näkemykset

Talouskasvu huolettaa pienillä paikkakunnilla.

Kuvio 2. "Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa" (%)

Kuvio 3. "Pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen" (%)

muuttuvat entistäkin ehdottomammiksi, toisten puolueiden kohdalla jakolinjat muodostuvat puolueen kannattajakunnan keskelle.

Kun ilmastonmuutos ja työllisyys asetetaan vastakkain, suomalaisten arvioiden yhtenäisyys vähenee edelleen. Väite, jonka mukaan pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen jakaa suomalaiset kahtia. Kun suomalaisista 43 prosenttia on väitteen kanssa samaa mieltä, 45 prosenttia on eri mieltä (Kuvio 3). Hieman useampi on väitteestä eri mieltä keväällä 2021 kuin koronaviruksen alkaessa keväällä 2020, joten huolet ilmastonmuutoksesta ovat lisääntyneet.

Perussuomalaisten (82 %), kristillisdemokraattien (70 %) ja Liike Nytin (63 %) äänestäjät erottuvat vastauksissa kannattamalla keskittymistä työllisyyteen ilmastotavoitteiden sijaan (ks. Kuvio 3). Toisen ääripään muodostavat jälleen

vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat, joista useimmat (87 % ja 76 %) ovat väittämän kanssa eri mieltä. Muiden puolueiden kohdalla näkemykset hajaantuvat huomattavasti enemmän kuin kysyttäessä pelkästä ilmastonmuutoksen torjunnan riipeydestä. Kokoomuksen (43 %), keskustan (42 %), RKP:n (39 %) ja SDP:n (30 %) kannattajistakin vähäistä suurempi osa kallistuu väittämän kannalle.

Kokonaisuutena tarkastellen ilmastokysymykset jakavat suomalaisia monella akselilla. Nuoret aikuiset ovat selvästi keski-ikäisiä huolestuneempia ilmastokysymyksistä ja korkeasti koulutetut enemmän huolissaan kuin matalammin koulutetut. Naiset pitävät ilmastokysymyksiä tärkeimpinä kuin miehet ja kaupungeissa asuvat tärkeimpinä kuin pienempien paikkakuntien asukkaat.

Aika tinkiä

Pandemia on vaatinut suomalaisilta monenlaisia joustamista, kun epidemian eteneminen ja sitä vastaan asetetut rajoitustoimet ovat vaikeuttaneet muun muassa työssäkäyntiä, harrastuksia ja laajemmin ihmisten tapaamista. Osalla myös taloudellinen toimeentulo on heikentynyt.

Puolet suomalaisista (51 %) on valmis tinkimään omista eduistaan ja elintasostaan koronavirusepidemian aiheuttaman vaikean taloustilanteen yli pääsemiseksi (Kuvio 4). Useampi kuin joka neljäs (27 %) on kuitenkin toista mieltä.

Valmius tinkiä omista eduista on laskenut vuoden takaisesta, mutta pysynyt lähes muuttumattomana syksyn 2020 kyselystä. Kaikkein valmiimpia tinkimään omista eduistaan ovat vihreiden (75 %), keskustan (75 %), vasemmistoliiton (68 %) sekä kristillisdemokraattien (67 %) kannattajat (ks. Kuvioliite). Vaikka kannat vaihtelevat voimakkaasti puoluekannan mukaan, näkemykset eivät jakaannu oikeisto-vasemmistolinjan mukaisesti.

Suoranainen tinkimishaluttomuus on suurinta perussuomalaisten äänestäjillä, joista lähes puolet (48 %) torjuu väittämän, mutta hieman koholla myös Liike Nytin, RKP:n ja kokoomuksen äänestäjillä.

Väliaikaisen tinkimisen lisäksi suomalaiset toivoisivat yllättävän laajalti elämäntapojen muutuvan pysyvämminkin. 62 prosenttia toivoo, että koronavirusepidemia on alku kehitykselle, jonka myötä kuluttaminen ja matkustaminen vähenisivät pysyvästi (Kuvio 5). Toista mieltä on joka neljäs (26 %) suomalainen. Erityisen hyvänä ideana sitä pitävät yli 65-vuotiaat (73 %) sekä vihreiden (87 %) ja vasemmistoliiton kannattajat (78 %) (ks. Kuvioliite).

Moni on siis valmis tinkimään omista eduistaan ja vieläkin useampi haluaisi nähdä yleistä

vähennemistä kulutuksessa. Koronakriisin aikaan kulutus onkin vähentynyt ja suomalaiset ovat kerryttäneet säästöjä. Mistään pysyvästä muutoksesta tuskin on kuitenkaan kyse, vaan ainoastaan epidemian leviämisen ja rajoitustoimien aiheuttamasta vähennemisestä kulutusmahdollisuuksissa. Toive kuluttamisen vähentämisestä liittyykin ajankohtaista tilannetta enemmän EVAn aiemmissa arvo- ja asennetutkimuksissa todennettuun hyvin pessimistiseen käsitykseen nykyisen ekologisesta kestävydestä.³

Railot umpeen

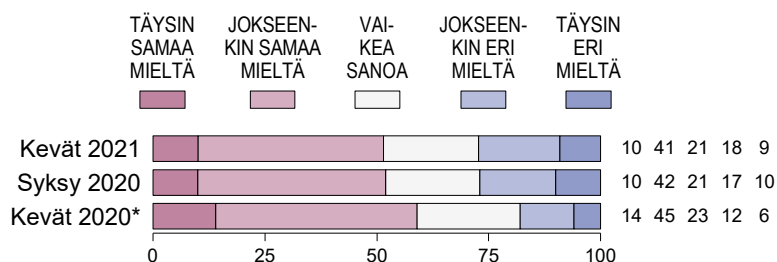
Ilmastokysymykset ja talous jakavat suomalaisten mielipiteitä voimakkaasti. Suomalaisten asenteissa heikon talouden aika näyttää myös siirtävän huomiota pois ympäristökysymyksistä. Talouden ja ilmastotyön asettaminen vastakkain on kuitenkin keinotekoista, sillä kestävää talouskasvua ei saada aikaan ympäristöä tuhoamalla.⁴ Toisaalta terve talous mahdollistaa pureutumisen ympäristöongelmiin.

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutusten konkretisointi suomalaisten arjen tasolla voisi pienentää railoa ympäristöasioista huolissaan olevien sekä haittoja epäilevien välillä.

Vastaavasti talouskysymyksissä oikeiston ja vasemmiston välistä näkemyskuilua voitaisiin kaventaa korostamalla talouskasvun ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä. Taloudellinen kasvu ei itsessään ole päämäärä vaan keino paremman hyvinvoinnin saavuttamiseksi tuottavuuskasvun myötä.

Toisaalta railot suomalaisten välillä eivät ole valtavan suuria, vaikka eroja näkemyksissä onkin. Lähes neljä viidestä suomalaisesta pitää hyvinvointivaltiota aina hintansa arvoisena ja yhtä suuri osuus suomalaisista luottaa maamme kou-

Kuvio 4. "Koronavirusepidemian aiheuttaman vaikean taloustilanteen vuoksi olen valmis tinkimään omista eduistani ja elintasostani tilanteen yli pääsemiseksi" (%)

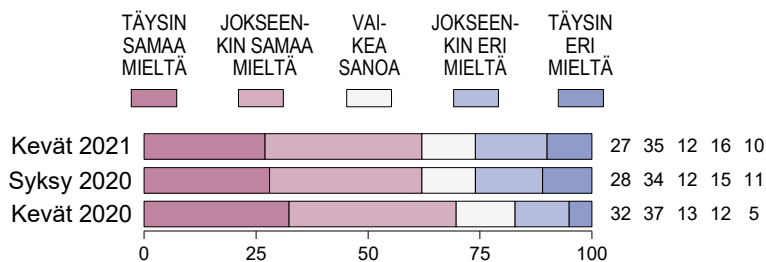

*Muoto keväällä 2020: "Jos Suomen talous ajautuu vaikeuksiin koronavirusepidemian vuoksi, olen valmis tinkimään omista eduistani ja elintasostani tilanteen yli pääsemiseksi"

lutus- ja terveydenhuoltojärjestelmään. Luottamus tasavallan presidenttiin ja poliisiin on vielä sitäkin vahvempaa.⁵ Luottamus ihmisiin ja instituutioihin onkin kerta toisensa jälkeen osoittautunut tärkeäksi tekijäksi onnellisuuden taustalla

ja se näyttää olevan myös tekijä onnistuneen koronaepidemian hoidon taustalla.⁶ Luottamus on todennäköisesti tärkeä syy sille, miksi suomalaisten mielestä on onni ja etuoikeus olla suomalainen (ks. laatikko sivulla 5).

Kuvio 5. ”Toivon, että koronavirusepidemia on alku kehitykselle, jonka myötä kuluttaminen ja matkustaminen vähenisivät pysyvästi” (%)

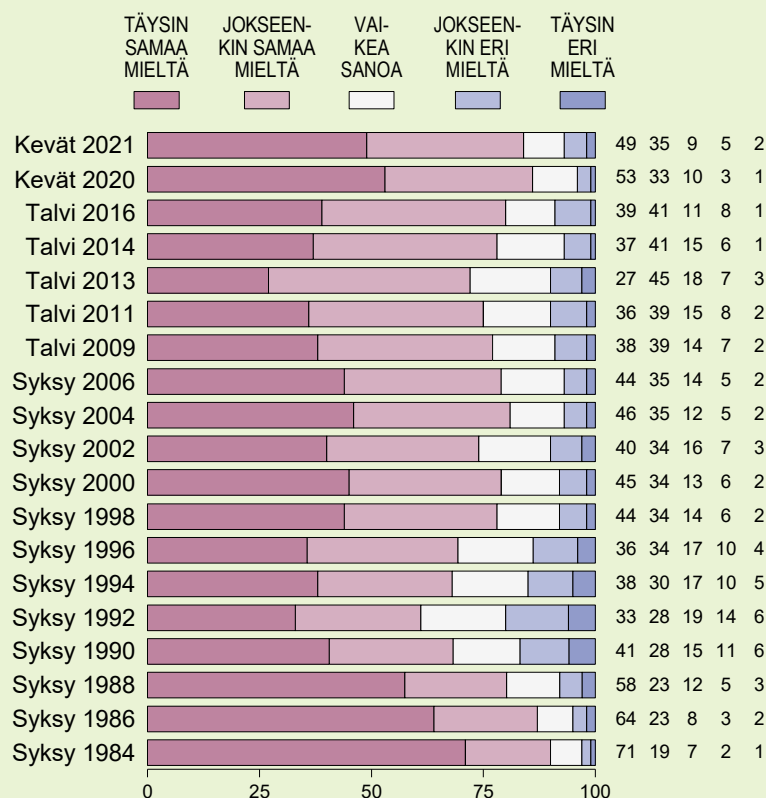
Suomalaiset ovat onnellisia

Peräti 84 prosenttia suomalaisista arvioi, että on onni ja etuoikeus saada olla suomalainen (Kuvio 6). Vain harva (7 %) on toista mieltä.

Koronakriisi näyttää saaneen suomalaiset arvostamaan suomalaisuuttaan jopa aiempaa enemmän, sillä vaikka suurin huuma on aavistuksen laantunut ko-

ronakeväästä 2020, näin korkeita lukuja saa hakea aina 1980-luvulta asti. Suomalaiset ovat asiasta myös hyvin pitkälti samaa mieltä väestöryhmään katsomatta. Ainoastaan perussuomalaisten kannattajat (61 %) yhtyvät väitteeseen selvästi muita harvemmin.

Kuvio 6. ”On onni ja etuoikeus saada olla suomalainen” (%)

Lähteet

- Dasgupta, P. (2021). The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review.
- Haavisto, I., Nyberg M. ja Kiljunen P. (2007). Satavuotias kuntotestissä – EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2007, EVA Raportti, Taloustieto.
- Helliwell, J., Huang, H., Wang, S. ja Norton, M. (2021). World Happiness, Trust and Deaths under COVID-19, The World Happiness Report 2021, Chapter 2.
- Metelinen, S. (2021a). Politisoitunut pandemia – Suomalaiset antavat yhä siunauksensa koronatoimille, mutta kritiikki kasvaa, EVA Analyysi No 93.
- Metelinen, S. (2021b). Kirottu velka – Suomalaiset kavahtavat julkista velkaa mutta pelkäävät leikkauksia, EVA Analyysi No 89.
- Metelinen, S. (2021c). Kansakunnan kivijalka – Pandemiassakin suomalainen luottaa presidenttiin, poliisiin ja puolustusvoimiin, EVA Analyysi No 95.
- Metelinen, S. (2019). Elämänmuutoksen empijät – Suomalainen on valmis ilmastotoimiin, kunhan naapurikin on, EVA Analyysi No 73.

Kirjoittaja

Sanna Kurronen on EVAn ekonomisti.

Viitteet

- 1 Metelinen (2021a).
- 2 Haavisto ym. (2007).
- 3 Metelinen (2019).
- 4 Dasgupta (2021).
- 5 Metelinen (2021b) ja Metelinen (2021c).
- 6 Helliwell ym. (2021).

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 059 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 24.3.–7.4.2021. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)